

DP/51377

Departament Ochrony Ludności
i Zarządzania Kryzysowego

DOLiZK-NRGW-5503-54-11/2017

MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH
I ADMINISTRACJI
K. O. OBSERWAJA GŁÓWNA

wplywł o d. 2018-06-15

RKP 11786A
Zał./kart. /

MSWiA

RAC648128

Warszawa, 8 czerwca 2018 r.

Egz. Nr 2

PROTOKÓŁ KONTROLI

Kontrola została przeprowadzona w trybie i na zasadach przewidzianych w ustawie z dnia 18 sierpnia 2011 roku *o bezpieczeństwie i ratownictwie w górach i na zorganizowanych terenach narciarskich*¹, zgodnie z planem kontroli Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji na rok 2017².

I. PODMIOT I OKRES OBJĘTY KONTROLĄ

Celem kontroli była ocena prawidłowości wykonywania przez podmiot *Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe* z siedzibą w Zakopanem zadań z zakresu ratownictwa górskiego, określonych w art. 6 i 7 ust. 1 ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 roku *o bezpieczeństwie i ratownictwie w górach i na zorganizowanych terenach narciarskich*³ z uwzględnieniem sił, środków i warunków niezbędnych do zapewnienia prawidłowego poziomu wykonywania ratownictwa górskiego.

Kontrolą został objęty okres od dnia 1 stycznia 2017 roku do dnia 29 września 2017 roku.

Czynności kontrolne zostały przeprowadzone przez zespół kontrolerów w składzie:

- członek zespołu kontrolnego - Marcin Pańtak, naczelnik w Departamencie Ochrony Ludności i Zarządzania Kryzysowego MSWiA, na podstawie upoważnienia Nr 11/DOLiZK/2017 z dnia 20 września 2017 r.
- członek zespołu kontrolnego - Agnieszka Wargin, główny specjalista w Departamencie Ochrony Ludności i Zarządzania Kryzysowego MSWiA, na podstawie upoważnienia Nr 12/DOLiZK/2017 z dnia 20 września 2017 r.
- członek zespołu kontrolnego - Anna Lis, główny specjalista w Departamencie Ochrony Ludności i Zarządzania Kryzysowego MSWiA, na podstawie upoważnienia Nr 13/DOLiZK/2017 z dnia 20 września 2017 r.

w dniu 25 września 2017 r. w Centralnej Stacji Ratunkowej Grupy Jurajskiej GOPR w Podlesicach, w dniu 26 września 2017 r. w Stacji Centralnej Grupy Beskidzkiej GOPR w Szczyrku, w dniu 27 września 2017 r. w Centrum Koordynacji Ratownictwa Górskiego GOPR – Stacja Centralna Grupy Podhalańskiej GOPR w Rabce – Zdroju, w dniach 28 – 29 września 2017 r. w siedzibie podmiotu kontrolowanego oraz w dniach 30 września – 29 października 2017 r. w siedzibie podmiotu kontrolującego.

¹ Dz. U. z 2011 r. Nr 208 poz. 1241 ze zm.

² Patrz *Plan kontroli Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji na rok 2017*, zatwierdzony przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji Pana Mariusza Błaszczaka, wraz z aneksem z dnia 23.03.2017 r. pt. „Wpisanie do planu kontroli Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w 2017 roku kontroli w części dotyczącej realizacji zadań kontrolnych wykonywanych przez Departament Ochrony Ludności Zarządzania Kryzysowego MSWiA”.

³ Zwanej dalej ustawą o bezpieczeństwie....

II. WPROWADZENIE

Na podstawie decyzji Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 30 grudnia 2013 roku, znak: DRiOL-NRGW-0272-44-3/2013, wydanej na podstawie art. 5 ust. 1 i 2 *ustawy o bezpieczeństwie...*, Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe⁴ jest podmiotem uprawnionym do wykonywania ratownictwa górskiego, w tym do podejmowania działań ratowniczych, o których mowa w art. 6 *ustawy o bezpieczeństwie...* i zobowiązany do realizacji zadań określonych w art. 7 ust. 1 tej ustawy.

Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe jest stowarzyszeniem, zarejestrowanym w rejestrze Stowarzyszeń, Innych Organizacji Społecznych i Zawodowych, Fundacji oraz Samodzielnych Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej Krajowego Rejestru Sądowego pod nr 0000156881.

Zgodnie ze statutem, władzami GOPR są: Zjazd delegatów, Zarząd Główny, Komisja Rewizyjna. Organem uprawnionym do kierowania stowarzyszeniem, w tym do jego reprezentacji jest Zarząd Główny⁵ Ustalono, że w okresie objętym kontrolą w jego skład wchodziło 9 osób. Funkcję Prezesa Zarządu Głównego pełnił Pan Jan Łuszczewski.

Stowarzyszenie posiada 7 oddziałów (terenowych jednostek organizacyjnych)⁶, tzw. Grup Regionalnych GOPR:

- Beskidzką z siedzibą w Szczyrku;
- Bieszczadzką z siedzibą w Sanoku;
- Karkonoską z siedzibą w Jeleniej Górze;
- Krynicką z siedzibą w Krynicy –Zdroju;
- Podhalańską z siedzibą w Rabce-Zdroju;
- Wałbrzysko-Kłodzką z siedzibą w Wałbrzychu;
- Jurajską z siedzibą w Podlesicach.

Statut przewiduje, że grupy regionalne posiadają osobowość prawną.⁷

Statut stowarzyszenia przewiduje również stanowisko naczelnika i naczelników Grup, którzy są odpowiednio organami wykonawczymi Zarządów Głównego i Grup oraz przełożonymi Służby Górskiej. Naczelnik posiada również prawo do reprezentowania stowarzyszenia na zewnątrz.⁸

W okresie objętym kontrolą funkcję Naczelnika pełnił Pan Jacek Dębicki

III. USTALENIA KONTROLI

1. Organizowanie, kierowanie, koordynowanie i prowadzenie bezpośrednich działań ratowniczych w ramach ratownictwa górskiego.

Na podstawie dokonanych ustaleń, **pozytywnie mimo nieprawidłowości** oceniono działalność GOPR w zakresie organizowania, kierowania, koordynowania i prowadzenia bezpośrednich działań ratowniczych. Powyższa ocena wynika z analizy przedstawionej dokumentacji źródłowej w tym zakresie, a także prowadzonych czynności kontrolnych w siedzibie podmiotu kontrolowanego oraz wybranych terenowych jednostkach organizacyjnych (Grupie Jurajskiej, Beskidzkiej i Podhalańskiej).

⁴ Zwany dalej także GOPR, podmiotem kontrolowanym lub stowarzyszeniem.

⁵ § 33 Statutu GOPR uchwalonego przez IV Zjazd Delegatów GOPR w dniach 22 września 1990 r. i 15 lutego 1990 r.

⁶ Na podstawie informacji uzyskanej z KRS nr 0000156881 - Identyfikator wydruku: RS/156881/12/20180302095120.

⁷ § 1 ust. 3 Statutu GOPR.

⁸ § 45 i nast. Statutu GOPR.

Podmiot kontrolowany zapewniał stan gotowości do wykonywania ratownictwa górskiego, poprzez stałe dyżury ratowników górskich. Dyżury ratownicze zorganizowane były w systemie 24/7/365⁹.

Stwierdzono przypadki delegowania do działań ratowniczych, osób, które nie spełniały warunków określonych w art. 2 pkt 9 ustawy o bezpieczeństwie dla ratownika górskiego.

Z przeprowadzonej kontroli wynika, że podmiot kontrolowany posiada odpowiednie – do terenu wykonywania ratownictwa górskiego - zaplecza stacji i baz ratowniczych oraz, że dysponuje odpowiednią liczbą sprzętu ratowniczego do skutecznego ratowania życia. Niemniej jednak nie zostały w podmiocie określone zasady wykorzystywania tego sprzętu do działań ratowniczych w górach i do działań prowadzonych w ramach pozostałej działalności ratowniczej (poza terenem gór w rozumieniu ustawy o bezpieczeństwie).

1.1. Obszar wykonywania ratownictwa górskiego.

W okresie objętym kontrolą GOPR wykonywał ratownictwo górskie na obszarze Beskidu Niskiego, Beskidu Wyspowego, Beskidu Średniego, Beskidu Sądeckiego, Beskidu Żywieckiego, Beskidu Małego, Beskidu Śląskiego, Bieszczadów, Gorców, Pienin, Sudetów Wschodnich, Sudetów Środkowych, Sudetów Zachodnich, Wyżyny Krakowsko-Wieluńskiej.

Obszar ten podzielony jest pomiędzy poszczególne Grupy Regionalne GOPR.

Obszar Beskidu Śląskiego, Żywieckiego, Małego oraz Średniego objęty jest działalnością Grupy Beskidzkiej GOPR. Bieszczady i Beskid Niski to teren działania Grupy Bieszczadzkiej GOPR. Na terenie Sudetów Zachodnich działa Grupa Karkonoska GOPR. Grupa Krynicka GOPR działa na terenie pasm górskich Beskidu Sądeckiego i w zachodniej części Beskidu Niskiego. Gorce, Pieniny, Beskid Wyspowy oraz część Beskidu Sądeckiego objęte są działalnością Grupy Podhalańskiej GOPR. Grupa Wałbrzysko-Kłodzka GOPR działa w Sudetach Środkowych i Wschodnich, a Grupa Jurajska na Wyżynie Krakowsko-Wieluńskiej.

GOPR ratownictwo górskie wykonywał więc na większości obszaru wskazanego w art. 2 pkt 1 ustawy o bezpieczeństwie.....

Wskazać należy, że w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy o bezpieczeństwie....¹⁰ góry to obszar Beskidu Niskiego, Beskidu Wyspowego, Beskidu Średniego, Beskidu Sądeckiego, Beskidu Żywieckiego, Beskidu Małego, Beskidu Śląskiego, Bieszczadów, Gorców, Pienin, Sudetów Wschodnich, Sudetów Środkowych, Sudetów Zachodnich, Tatr, pasma Spisko-Gubałowskiego oraz Wyżyny Krakowsko-Wieluńskiej z wyłączeniem obszarów jednostek osadniczych i dróg publicznych. Stąd też ratownictwo górskie dotyczy jedynie organizowania i udzielania pomocy osobom, które uległy wypadkowi lub są narażone na niebezpieczeństwo utraty życia lub zdrowia w górach, rozumianych jak w ustawie o bezpieczeństwie

Wskazać również należy, że GOPR, z uwagi na cel oraz teren działania określony w statucie, jako stowarzyszenie prowadzi szerszą działalność niż wynika to z decyzji Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 30 grudnia 2013 roku, znak: DRiOL-NRGW-0272-44-3/2013 oraz ustawy o bezpieczeństwie

Od ratownictwa górskiego należy odróżnić organizowanie, kierowanie i bezpośrednio prowadzenie działań ratowniczych na zorganizowanych terenach narciarskich, tj. wykonywanie ratownictwa narciarskiego. Podmioty uprawnione do wykonywania ratownictwa górskiego mogą wykonywać ratownictwo narciarskie na podstawie umowy z zarządzającym zorganizowanym terenem narciarskim¹¹.

⁹ 24 godziny na dobę / 7 dni w tygodniu / 365 dni w roku.

¹⁰ Art. 2 pkt 1 ustawy o bezpieczeństwie

¹¹ Art. 7 ust. 2 pkt 4 ustawy o bezpieczeństwie.....

1.2. Siedziba podmiotu, bazy ratownicze całoroczne i sezonowe oraz jednostki terenowe.

Siedziba podmiotu kontrolowanego znajduje się w Zakopanem przy ul. Józefa Piłsudskiego nr 65. Swoją siedzibę posiada także każda z Grup Regionalnych GOPR. Siedziby Grup Regionalnych pełnią również funkcję stacji centralnych – całorocznych baz ratowniczych, w których pełnione są stałe dyżury ratownicze w ramach zapewniania stanu gotowości do wykonywania ratownictwa górskiego oraz magazynowany sprzęt specjalistyczny niezbędny do wykonywania ratownictwa górskiego.

Stacje centralne zlokalizowane są w:

- 1) Szczyrku, ul. Dębowa 2,
- 2) Sanoku, ul. Mickiewicza 49,
- 3) Podlesicach nr 5,
- 4) Jeleniej Górze, ul. Sudecka 79,
- 5) Krynicy Zdroju, ul. Halna 18,
- 6) Rabce Zdroju, ul. 1000-lecia 1,
- 7) Wałbrzychu, ul. Poznańska 6.

Siedziba podmiotu w Zakopanem nie pełni funkcji bazy ratowniczej i nie są w niej pełnione dyżury ratowników górskich.

Podmiot kontrolowany ma również sieć stacji ratunkowych, w których pełnione są także dyżury ratownicze w zależności od stacji: całorocznie w dzień, całorocznie w weekendy (sobota, niedziela) i święta lub w okresach wzmożonego ruchu turystycznego.

1.3. Kadra ratowników górskich podmiotu kontrolowanego.

W okresie objętym kontrolą GOPR dysponował kadrami ratowników górskich niezbędną do zapewnienia stanu gotowości do wykonywania ratownictwa górskiego.

Ratownicy górscy podmiotu kontrolowanego działają w ramach jednej z Grup Regionalnych GOPR. Naczelnicy poszczególnych Grup Regionalnych GOPR są bezpośrednimi zwierzchnikami ratowników górskich działających w ramach danej Grupy¹².

Ratownicy górscy podmiotu kontrolowanego stanowią tzw. Służbę Górską GOPR, przy pomocy której – zgodnie ze statutem – GOPR realizuje ratownictwo.

Ze 112 ratownikami górskimi – członkami Służby Górskiej stowarzyszenie zawarło umowy o pracę (ratownicy ci stanowią kadrę tzw. ratowników zawodowych). Dedykowanymi są oni do pełnienia stałych dyżurów w ramach realizacji przez podmiot kontrolowany obowiązku zapewniania stanu gotowości do wykonywania ratownictwa górskiego. Pozostali ratownicy górscy podmiotu kontrolowanego również zobowiązani są do pełnienia dyżurów i brania udziału w działaniach ratowniczych - zgodnie z Regulaminem Służby Górskiej muszą społecznie odpracować 120 godzin na rzecz GOPR w ciągu okresu rozliczeniowego trwającego 1 rok.

Zgodnie z wewnętrznymi regulacjami GOPR, tj. Statutem i Regulaminem Służby Górskiej, ratownicy górscy członkowie Służby Górskiej dzielą się na: ratowników górskich – kandydatów, ratowników górskich, starszych ratowników górskich, instruktorów i starszych instruktorów.

¹² § 45 ust. 4 Statutu GOPR i pkt 2 rozdziału III Regulaminu Służby Górskiej.

W toku kontroli ustalono, że nie wszystkie osoby wskazywane przez podmiot kontrolowany jako kadra ratowników górskich spełnia wymagania określone w art. 2 pkt 9 *ustawy o bezpieczeństwie....* dla ratownika górskiego.

Analiza teczek osobowych ratowników górskich działających w ramach Grupy Jurajskiej (33 ratowników górskich - kandydatów oraz 101 ratowników górskich), Beskidzkiej (64 ratowników górskich - kandydatów oraz 266 ratowników górskich) i Podhalańskiej (Podhalańskiej - 167 ratowników górskich) pozwala stwierdzić, że 35 osób nie posiadało aktualnego zaświadczenia o ukończeniu kursu w zakresie kwalifikowanej pierwszej pomocy i uzyskaniu tytułu ratownika, zwanego dalej „kursem KPP”, w tym 3 osoby zatrudnione na etat ratownika górskiego (w Grupie Jurajskiej aktualnego zaświadczenia o ukończeniu kursu KPP nie miało 20 osób, w tym 2 ratowników górskich zatrudnionych na etat, w Grupie Beskidzkiej - 12 (w tym jeden zatrudniony na etat), a w Podhalańskiej – 3).

Ponadto w świetle przepisu art. 2 pkt 9 *ustawy o bezpieczeństwie* i ww. regulacji wewnętrznych GOPR ratownicy górscy – kandydaci nie spełniają warunku posiadania specjalistycznej wiedzy z zakresu technik ratownictwa górskiego. Wiedzę tę, osoby te zdobywają dopiero w podczas odbywania stażu, w trakcie którego przechodzą cykl szkoleń, składających się na kursy I stopnia ratownictwa górskiego. Odbywanie stażu przewidziane jest na 2 do 5 lat.

Warunku tego w szczególności nie spełniają świeżo przyjęci do GOPR ratownicy górscy – kandydaci, którzy dopiero rozpoczynają odbywanie stażu w GOPR (wstępując do GOPR osoby te wykazywały się jedynie umiejętnością jazdy na nartach, udzielania pierwszej pomocy przedlekarskiej oraz znajomością topografii gór, ze szczególnym uwzględnieniem topografii rejonu działania Grupy, w ramach której będą działać).

Tymczasem, zgodnie z Regulaminem Służby Górskiej GOPR osoby te zobowiązane są do pełnienia dyżurów ratowniczych i obowiązek ten faktycznie realizują (co stwierdzono w ramach czynności kontrolnych).

Powierzenie osobom nieposiadającym odpowiednich kwalifikacji czynności z zakresu ratownictwa górskiego należy uznać za **nieprawidłowość** w funkcjonowaniu jednostki kontrolowanej, za którą odpowiedzialność ponoszą Naczelnicy Grup Regionalnych oraz Naczelnik GOPR. W konsekwencji, oznacza to, że podmiot kontrolowany nie zapewniał odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa osobom przebywającym w górach. Przyczyną powstania nieprawidłowości był brak odpowiedniego nadzoru ze strony Naczelnika GOPR i Naczelników Grup Regionalnych nad ważnością i kompletnością dokumentów potwierdzających kwalifikacje ratowników górskich oraz nieprawidłowo ustalone zasady nadawania uprawnień ratowniczych z zakresu ratownictwa górskiego (szerzej w pkt. 3 protokołu). Skutkiem nieprawidłowości było narażenie osób poszkodowanych na nieprofesjonalne działanie ratownicze.

1.4. Zapewnienie stanu gotowości do wykonywania ratownictwa górskiego.

Podmiot kontrolowany w okresie objętym kontrolą zapewniał stan gotowości do wykonywania ratownictwa górskiego poprzez stałe dyżury ratowników górskich. Dyżury odbywały się w Stacjach Centralnych poszczególnych Grup Regionalnych GOPR. Ratownicy pełnili dyżur w trybie 24/7/365 w systemie zmianowym. Dyżurujący ratownicy wyposażeni byli w sprzęt transportowy, sprzęt do ratownictwa górskiego, sprzęt wspinaczkowy, środki łączności. Podmiot kontrolowany przedstawił dokumentację na potwierdzenie realizacji ww. dyżurów (książki dyżurów oraz grafiki dyżurów).

Ustalono, że podmiot kontrolowany posiadał specjalne numery alarmowe przeznaczone wyłącznie do odbioru zgłoszeń o wypadkach w górach, tj. nr 985 oraz 601 100 300. Informacje o numerach alarmowych zamieszczone były na stronie internetowej GOPR, stronach internetowych poszczególnych Grup Regionalnych GOPR, na specjalnych tablicach informacyjnych przy Stacjach Centralnych oraz stacjach ratunkowych.

Dyżury ratownicze pełnione były także w stacjach ratunkowych. W ramach kontroli zwizytowano dwie losowo wybrane stacje ratunkowe - stację ratunkową Grupy Beskidzkiej GOPR - Klimczok oraz stację ratunkową Grupy Podhalańskiej GOPR - Długa Polana. Po przybyciu kontrolera do dyżurki na Klimczoku okazało się, że dyżurka była zamknięta. Na drzwiach dyżurki wisiała specjalna tablica informacyjna, gdzie pozostawiona była wiadomość od ratownika dyżurnego, że znajduje się on właśnie na patrolu. Na tablicy zamieszczone również były numery alarmowe do GOPR. Po 10 minutach od przybycia kontrolera do stacji ratunkowej, dyżurujący ratownik górski wrócił z patrolowania terenu. W stacji ratunkowej Długa Polana kontrolujący zastali ratownika w dyżurce.

Sprzęt ratunkowy w stacjach ratunkowych był uporządkowany gotowy do użycia, kontrolne połączenia z Centralnymi Stacjami Ratunkowymi Grup Regionalnych GOPR wykazały, że środki łączności były sprawne, a podmiot wykazywał gotowość do podjęcia działań ratowniczych.

W działalności kontrolowanego podmiotu w przedstawionym powyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

1.5. Specjalistyczny sprzęt wykorzystywany do wykonywania zadań z zakresu ratownictwa górskiego.

W trakcie kontroli w Grupach Regionalnych GOPR: Jurajskiej, Beskidzkiej i Podhalańskiej przedstawiono kontrolującym ewidencje: sprzętu ratunkowego, technicznego, alpinistycznego oraz środków łączności i transportu wykorzystywanego przez te jednostki podmiotu kontrolowanego do ratownictwa w rodzaju i liczbie wystarczającej do jego wykonywania na obszarze, na którym jednostki te działają.

Kontrolerom przedłożono do wglądu wszystkie dokumenty potwierdzające status własności oraz możliwość dysponowania przedmiotowym sprzętem przez poszczególne Grupy w nieograniczonym zakresie. Podczas kontroli dokonano oględzin sprzętu, ekwipunku środków łączności i transportu, który znajdował się w magazynach w Stacjach Centralnych kontrolowanych Grup. Sprzęt był uporządkowany, sprawny i gotowy do użycia. W trakcie kontroli dokonano w Grupie Beskidzkiej i Podhalańskiej prób łączności wybranych stacji ratunkowych ze Stacją Centralną Grupy. Nawiązanie łączności powiodło się bez przeszkód.

Podmiot kontrolowany nie dokonał rozdzielania sprzętu specjalistycznego, środków transportu i łączności, na sprzęt, który dedykuje wyłącznie do ratownictwa górskiego i sprzęt, który wykorzystywany jest do pozostałej działalności ratowniczej prowadzonej przez stowarzyszenie oraz do ratownictwa narciarskiego i współdziałania z systemem Państwowe Ratownictwo Medyczne.

Brak rozdziału sprzętu na sprzęt przeznaczony wyłącznie do działań ratownictwa górskiego i sprzęt do realizacji pozostałej działalności GOPR stanowi **nieprawidłowość**. Wykorzystywanie sprzętu ratowniczego, który w większości zakupiony był ze środków publicznych przekazywanych w ramach dotacji udzielanych GOPR przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych do działań innych niż ratownictwo górskie jest działaniem niezgodnym z celem, na jaki sprzęt ten był zakupywany, tj. do działań ratownictwa górskiego w górach.

2. Organizacja i prowadzenie szkoleń ratowników górskich i narciarskich oraz psów ratowniczych

W kontrolowanym okresie GOPR, stosownie do przepisu art. 7 ust. 1 pkt 3 *ustawy o bezpieczeństwie* organizował i prowadził następujące szkolenia:

- 1) dla ratowników górskich – kandydatów (kursy I stopnia ratownictwa górskiego),
- 2) dla ratowników górskich (kursy II stopnia ratownictwa górskiego),

- 3) dla starszych ratowników górskich,
- 4) dla instruktorów,
- 5) ratowników narciarskich,
- 6) psów ratowniczych.

Kursy I stopnia ratownictwa górskiego organizowane i prowadzone są przez poszczególne Grupy Regionalne GOPR. Natomiast pozostałe szkolenia, zwane szkoleniami centralnymi organizuje i prowadzi Zarząd Główny GOPR.

Ustalono, że w okresie kontrolowanym Zarząd Główny GOPR zorganizował i przeprowadził 25 kursów centralnych, w tym: 1 kurs instruktorski; 3 szkolenia psów ratowniczych, 1 szkolenie z zakresu ratownictwa lawinowego, 2 seminaria dla starszych ratowników górskich, 2 szkolenia z zakresu ratownictwa ścianowego, 2 szkolenia z zakresu ratownictwa z powietrza, warsztaty ewakuacyjne, 7 szkoleń – warsztaty śmigłowcowe (policja, wojsko, SG, LPR), 1 szkolenie z zakresu ratownictwa na rzekach górskich, warsztaty jaskiniowe, kurs wspinaczkowy, warsztaty jaskiniowo – ścianowe, medyczne.

Kontrolerom przedstawiono także dokumentację kursów I stopnia ratownictwa górskiego przeprowadzonych w kontrolowanym okresie przez Grupę Beskidzką GOPR.

Podmiot kontrolowany określił programy szkoleniowe organizowanych i prowadzonych szkoleń, a także posiadał dokumentację potwierdzającą ich realizację (m. in. zgłoszenia na szkolenie, programy szkoleń, harmonogramy, listy obecności, oceny bieżące osób szkolących się, dokumentację z egzaminów, sprawozdania, rozliczenia finansowe).

W działalności kontrolowanego podmiotu w przedstawionym powyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

3. Nadawanie uprawnień ratowniczych i instruktorskich w zakresie ratownictwa górskiego, ratownictwa narciarskiego, ratownictwa z użyciem psów oraz ratownictwa w akwenach górskich i jaskiniowych.

Z wyjaśnień Pana Jacka Dębickiego – Naczelnika GOPR oraz przedłożonych dokumentów wynika, że podmiot kontrolowany nadaje uprawnienia ratownicze i instruktorskie w zakresie ratownictwa górskiego i uprawnienia ratownicze w zakresie ratownictwa narciarskiego.

Zasady nadawania przez GOPR uprawnień ratowniczych w zakresie ratownictwa górskiego stowarzyszenie uregulowało w Regulaminie Służby Górskiej. Jak wynika z powyższego dokumentu posiadanie uprawnień ratowniczych powiązane jest ze stopniem wykształcenia – poszczególnym poziomom wykształcenia przypisano odpowiednie stopnie ratownicze, tj. ratownika górskiego – kandydata, ratownika górskiego, starszego ratownika górskiego, instruktora ratownictwa górskiego, starszego instruktora ratownictwa górskiego.

Stopień ratownika górskiego – kandydata otrzymuje osoba, która została przyjęta w poczet członków GOPR. Osoba taka przed przyjęciem do GOPR musi wykazać, że posiada odpowiedni stan zdrowia, zdać egzamin na kandydata, mieć poparcie dwóch obecnych członków stowarzyszenia, odbyć 5 jednodniowych dyżurów w stacjach ratunkowych oraz pozytywnie przejść rozmowę kwalifikacyjną z Naczelnikiem Grupy Regionalnej GOPR.

Jako ratownik górski – kandydat odbywa staż, w trakcie którego przechodzi cykl szkoleń; zobowiązany jest także do odbycia dyżurów ratowniczych w wymiarze minimum 120 godzin rocznie. Ratownik górski – kandydat, który zaliczy kursy I stopnia ratownictwa górskiego, odbędzie wymaganą liczbę godzin dyżurów,

uzyska pozytywną opinię Zarządu Grupy, składa przyrzeczenie przed Naczelnikiem Grupy. Z chwilą złożenia przyrzeczenia staje się ratownikiem w stopniu ratownika górskiego.

W świetle przepisu art. 2 pkt 9 *ustawy o bezpieczeństwie* ratownik górski – kandydat nie spełnia wymagań określonych w tym przepisie dla ratownika górskiego.

Ratownik w stopniu ratownika górskiego ma prawo pełnić dyżury i brać udział w wyprawach bez ograniczeń oraz brać udział w szkoleniach. Są to szkolenia rozszerzające i uzupełniające jego wiedzę. Po zaliczeniu wymaganych szkoleń (kursy ratownicze II stopnia) może mu zostać nadany stopień starszego ratownika górskiego.

Po okresie minimum 2 lat działalności jako starszy ratownik górski, ratownik zdobędzie przynajmniej jedno z uprawnień zewnętrznych: instruktora narciarskiego - minimum pomocnika instruktora, przewodnika lub przodownika górskiego, kartę taternika oraz spełni wymogi formalne (wykształcenie min. średnie), może przystąpić do kursu instruktorskiego. Po jego ukończeniu, na wniosek Komisji Szkolenia, Zarząd Główny GOPR nadaje stopień instruktora ratownictwa górskiego.

Kolejny stopień – starszego instruktora ratownictwa górskiego może zostać nadany ratownikowi po odbyciu szkoleń stażowych oraz po okresie minimum 4 letniej czynnej działalności szkoleniowej na szkoleniach w Grupach i minimum 3 szkoleniach centralnych. Stopień nadaje Zarząd Główny GOPR na wniosek Naczelnika GOPR.

Stopień Instruktorski upoważnia do szkolenia we wszystkich szkoleniach w Grupach, szkoleniach centralnych oraz na szkoleniach zewnętrznych.

Uprawnienia do szkolenia są ważne przez okres 5 lat od ukończenia kursu instruktorskiego. Po tym okresie instruktor powinien poddać się unifikacji, bądź brać udział w minimum 5 szkoleniach centralnych specjalistycznych. Udział w unifikacji przedłuża ważność uprawnień instruktorskich na 5 lat.

Nadawanie uprawnień ratowniczych w zakresie ratownictwa górskiego osobom, które nie spełniają wymagań określonych w art. 2 pkt 9 *ustawy o bezpieczeństwie.....* stanowi **nieprawidłowość**. *Ustawa o bezpieczeństwie ...* wyraźnie zastrzega, że wszelkie działania z zakresu ratownictwa górskiego mogą być wykonywane wyłącznie przez osoby, które spełniają, określone w art. 2 pkt 9 wymagania dla ratownika górskiego. Osoba, która nie spełnia tych wymagań nie jest ratownikiem górskim i w związku z tym nie mogą być jej nadane jakiegokolwiek uprawnień ratownicze w zakresie ratownictwa górskiego. Skutkiem powyższej nieprawidłowości, za którą odpowiada kierownictwo podmiotu kontrolowanego było to, że działania z zakresu ratownictwa górskiego wykonywały osoby nieposiadające wymaganych przez prawo kwalifikacji.

Nadawanie przez podmiot kontrolowany uprawnień w zakresie ratownictwa narciarskiego uregulowane zostało w zarządzeniu nr 2/2012 Naczelnika Górskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego z dnia 2 kwietnia 2012 r. w sprawie nadawania uprawnień ratownika narciarskiego.

Stosownie do ww. regulacji uprawnienia ratownika narciarskiego nadaje Naczelnik GOPR po skompletowaniu zaświadczeń o ukończeniu szkolenia z zakresu transportu osób potrzebujących pomocy na zorganizowanych terenach narciarskich i o ukończeniu kursu w zakresie kwalifikowanej pierwszej pomocy. Uprawnienie ratownika narciarskiego jest ważne przez okres trzech lat od daty wystawienia, jednak nie dłużej niż do czasu wygaśnięcia jednego z dwóch żądanych zaświadczeń. Po wygaśnięciu uprawnień ratownika narciarskiego przeprowadza się szkolenie recertyfikujące z zakresu transportu osób potrzebujących pomocy na zorganizowanych terenach narciarskich zakończone egzaminem i wydaniem nowych zaświadczeń.

Sposób nadawania przez podmiot kontrolowany uprawnień ratownika narciarskiego stanowi **nieprawidłowość**, ponieważ to *ustawa o bezpieczeństwie ...* określa jakie warunki ma spełniać ratownik narciarski i nie daje podstaw podmiotom uprawnionym do wykonywania ratownictwa górskiego do potwierdzania, spełniania tych warunków przez daną osobę, a do tego sprowadzała się działalność podmiotu kontrolowanego w tym zakresie. Niezgodne z *ustawą o bezpieczeństwie* było określenie przez podmiot kontrolowany okresu ważności zaświadczeń o ukończeniu szkolenia w zakresie transportu osób potrzebujących pomocy na zorganizowanych terenach narciarskich i wprowadzenie obowiązku jego recertyfikacji. Za powstanie powyższych nieprawidłowości odpowiedzialność podnosi kierownictwo podmiotu kontrolowanego.

4. Prowadzenie dokumentacji działań ratowniczych

W okresie objętym kontrolą podmiot kontrolowany prowadził dokumentację działań ratowniczych podejmowanych w ramach ratownictwa górskiego, za wyjątkiem rejestru działań ratowniczych.

Według wyjaśnień Naczelnika GOPR dokumentację działań ratowniczych prowadzi i przechowuje każda z Grup Regionalnych GOPR.

W trakcie kontroli ustalono, że prowadzone przez GOPR w kontrolowanym okresie działania ratownicze z zakresu ratownictwa górskiego dokumentowane były w: książce dyżuru w Stacji Centralnej Grupy Regionalnej GOPR, książce dyżuru w Stacji Ratunkowej Grupy Regionalnej GOPR, karcie rejestru działania ratowniczego w górach, notatce z interwencji, sprawozdaniu z wyprawy ratunkowej. W dokumentacji tej odzwierciedlenie znajduje:

- 1) fakt przyjęcia zgłoszenia o wypadku lub zagrożeniu – w tym czasu jego przyjęcia zgłoszenia, od kogo pochodzi powiadomienie oraz działania podjęte po przyjęciu zgłoszenia;
- 2) fakt podejmowanych działań ratowniczych na miejscu wypadku lub zagrożenia – w tym dane dotyczące czasu dotarcia do miejsca wypadku lub zagrożenia, rodzaju podejmowanych działań ratowniczych, dane osoby, której udzielano pomocy oraz nazwiska ratowników górskich biorących udział w działaniach ratowniczych.

Dokumentacja działań ratowniczych prowadzona była w formie papierowej.

Podmiot kontrolowany określił wzór „Książki dyżuru w Stacji Centralnej Grupy Regionalnej GOPR” i „Książki dyżuru w Stacji Ratunkowej Grupy Regionalnej GOPR”¹³ oraz wzór „Karty rejestru działania ratowniczego w górach”¹⁴. Stosowane w kontrolowanych Grupach Regionalnych GOPR dokumenty były zgodne z ww. wzorami, nie wszystkie jednak rubryki były wypełniane, brakowało podpisów, niektóre z wpisów dokonano w sposób utrudniający odczytanie.

Według wyjaśnień Naczelnika GOPR rejestr działań ratowniczych prowadzony jest przez poszczególne Grupy GOPR. Zarząd Główny GOPR nie gromadzi dokumentów związanych z działaniami ratowniczymi.

Naczelnicy kontrolowanych Grup Regionalnych GOPR jako prowadzone przez siebie rejestry działań ratowniczych przedstawili zebrane w segregatory Karty rejestru działania ratowniczego w górach. Karty te zawierały m. in. informacje, jakie zgodnie z art. 7 ust. 3 *ustawy o bezpieczeństwie* mają być zawarte w rejestrze działań ratowniczych.

¹³ Zarządzenie nr 3/2012 Naczelnika GOPR z dnia 5 lipca 2012 r. w sprawie wprowadzenia jednolitego wzoru „Książki dyżuru w Stacji Centralnej Grupy Regionalnej GOPR” i „Książki dyżuru w Stacji Ratunkowej Grupy Regionalnej GOPR”.

¹⁴ Uchwała nr 33/IX/2013 Zarządu Głównego Górskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego z dnia 18 grudnia 2012 r. w sprawie nowelizacji: „Karty rejestru działania ratowniczego w górach” i „Karty rejestru działania ratowniczego na zorganizowanym terenie narciarskim”.

Zgodnie z ustawą o *bezpieczeństwie* rejestr działań ratowniczych ma stanowić jeden dokument (ustawodawca posługuje się liczbą pojedynczą), w którym odnotowywane są wszystkie przypadki prowadzenia działań ratowniczych przez podmiot uprawniony do wykonywania ratownictwa górskiego. Nieprowadzenie przez podmiot kontrolowany rejestru działań ratowniczych w formie jednego dokumentu, a oddzielnie przez jego poszczególne terenowe jednostki organizacyjne stanowi **nieprawidłowość**, za powstanie której odpowiedzialne jest kierownictwo podmiotu kontrolowanego.

Podmiot kontrolowany w dokumentacji działań ratowniczych w górach utrwał prowadzenie działań ratowniczych, które nie były działaniami ratowniczymi w górach, np. udzielanie pierwszej pomocy w Stacjach Centralnych. Stacje te znajdują w jednostkach osadniczych, a te wyłączone są z definicji gór.

W związku z powyższym zauważa się zasadność określenia zasad dokumentowania działalności ratowniczej podmiotu kontrolowanego, która nie jest działalnością z zakresu ratownictwa górskiego.

Działalność podmiotu kontrolowanego w zakresie prowadzenia dokumentacji działań ratowniczych ocenia pozytywnie mimo stwierdzonej nieprawidłowości.

5. Prowadzenie działalności profilaktycznej i edukacyjnej dotyczącej bezpieczeństwa na obszarach górskich i na zorganizowanych terenach narciarskich

Prowadzenie działalności profilaktycznej i edukacyjnej dotyczącej bezpieczeństwa na obszarach górskich i na zorganizowanych terenach narciarskich przez GOPR oceniono pozytywnie.

Według dokumentacji przedłożonej zespołowi kontrolnemu, podmiot kontrolowany prowadził działalność profilaktyczną i edukacyjną dotyczącą bezpieczeństwa w górach i na zorganizowanych terenach narciarskich.

Działania profilaktyczne prowadzone były w formie pogadanek i prelekcji o niebezpieczeństwach w górach i na zorganizowanych terenach narciarskich, jak również w formie quizów i zajęć z zakresu pierwszej pomocy oraz pokazów sprzętu ratowniczego, technik ratowniczych i asekuracyjnych. Dla dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym wydano specjalne kolorowanki, poświęcone tematyce unikania zagrożeń w górach, jak również zasadom postępowania w razie znalezienia się w sytuacji zagrożenia.

Grupy Regionalne GOPR uczestniczyły w akcjach „Bezpieczne Wakacje” oraz „Bezpieczne Ferie”. Włączyły się również w akcje organizowane przez swoich sponsorów promujące bezpieczeństwo na stokach; „Bezpieczna Zima”, „Alle Zima” i „Bezpieczny Stok”.

Na stronach internetowych GOPR udostępniał do pobrania darmową aplikację firmy Plus „RATUNEK”.

Na potwierdzenie prowadzonej działalności w zakresie profilaktyki i edukacji dotyczącej bezpieczeństwa w górach GOPR przedstawiło pisma od różnych podmiotów: szkół, przedszkoli, innych ośrodków wychowawczych, religijnych jak również fundacji i stowarzyszeń prowadzących działalność niekomercyjną oraz komórek organizacyjnych urzędów wojewódzkich o udziale w akcjach promujących bezpieczeństwo oraz o przeprowadzonych w okresie kontrolowanym zajęciach z zakresu promocji bezpieczeństwa, w tym również bezpieczeństwa w górach oraz pierwszej pomocy przedmedycznej dla dzieci i młodzieży.

6. Ujawnianie nadzwyczajnych zagrożeń, które mają istotny wpływ na bezpieczeństwo osób w górach oraz wydawanie w związku z tym zaleceń podmiotom, o których mowa w art. 3 ust. 1 ustawy o bezpieczeństwie i ratownictwie w górach i na zorganizowanych terenach narciarskich oraz odbieranie informacji o wystąpieniu takich zagrożeń

W okresie objętym kontrolą podmiot kontrolowany nie stwierdził przypadków wystąpienia nadzwyczajnych zagrożeń, które miałyby istotny wpływ na bezpieczeństwo osób przebywających w górach lub na zorganizowanych terenach narciarskich.

Jednak na potwierdzenie prowadzenia działalności w zakresie ujawniania nadzwyczajnych zagrożeń, które mają istotny wpływ na bezpieczeństwo w górach stowarzyszenie nie przedłożyło żadnych dokumentów.

Informacje o zdarzeniach nadzwyczajnych, mogących mieć wpływ na bezpieczeństwo osób przebywających w górach odbierane są na zasadach takich samych jak powiadomienia alarmowe o wypadku w górach.

W działalności podmiotu kontrolowanego w opisanym powyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Nie mniej jednak zasadnym jest określenie zasad dokumentowania realizacji przez podmiot kontrolowany działań związanych z ujawnianiem nadzwyczajnych zagrożeń oraz procedury powiadamiania o ich wystąpieniu i postępowania z przyjętym zgłoszeniem w tej sprawie.

7. Podejmowanie działań ratowniczych

W kontrolowanym okresie podmiot kontrolowany podejmował działania ratownicze, polegające na:

- 1) przyjęciu zgłoszenia o wypadku lub innym zdarzeniu;
- 2) dotarciu na miejsce wypadku z wyposażeniem ratowniczym;
- 3) udzieleniu kwalifikowanej pierwszej pomocy;
- 4) zabezpieczeniu i ewakuacji osób przebywających w górach z terenów stanowiących zagrożenie dla życia i zdrowia;
- 5) transporcie osób, które uległy wypadkowi lub są narażone na niebezpieczeństwo utraty życia lub zdrowia do miejsca, gdzie jest możliwe podjęcie medycznych czynności ratunkowych przez jednostki systemu Państwowe Ratownictwo Medyczne, o których mowa w art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym, po uprzednim uzgodnieniu miejsca przekazania osoby, której udzielono pomocy w ramach działań ratowniczych, z dyspozytorem jednostki systemu Państwowe Ratownictwo Medyczne;
- 6) poszukiwaniu osób zaginionych w górach;
- 7) transporcie zwłok z gór.

W ramach wyżej opisanych działań nie stwierdzono nieprawidłowości z zastrzeżeniem uchybień opisanych w ramach pkt. 1.3 - Skład kadry ratowników górskich, dotyczących dopuszczenia do działań ratowniczych osób, które nie spełniały ustawowych warunków dla ratownika górskiego.

IV. OCENA OGÓLNA, WNIOSKI I ZALECENIA

Ocena działalności podmiotu kontrolowanego została dokonana na podstawie ustalonego stanu faktycznego, stwierdzonego w toku kontroli, przy zastosowaniu kryteriów kontroli wynikających z *ustawy o bezpieczeństwie ...*, takich jak: legalność, gospodarność, celowość oraz rzetelność.

Prawidłowość wykonywania przez Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe z siedzibą w Zakopanem zadań z zakresu ratownictwa górskiego, określonych w art. 6 i 7 ust. 1 *ustawy o bezpieczeństwie*, z uwzględnieniem sił, środków i warunków niezbędnych do zapewnienia prawidłowego poziomu wykonywania ratownictwa górskiego **oceniono pozytywnie mimo nieprawidłowości**.

Stwierdzone nieprawidłowości to:

- 1) dedykowanie do działań ratowniczych osób, które nie spełniają warunków określonych w art. 2 pkt 9 *ustawy o bezpieczeństwie ...* dla ratownika górskiego;

- 2) brak rozdziału sprzętu na sprzęt przeznaczony wyłącznie do działań ratownictwa górskiego i sprzęt do realizacji pozostałej działalności GOPR;
- 3) nadawanie uprawnień ratowniczych w zakresie ratownictwa górskiego i ratownictwa narciarskiego;
- 4) nieprowadzenie wymaganego przepisami prawa rejestru działań ratowniczych, o którym mowa w art. 7 ust. 1 pkt 4 ustawy o *bezpieczeństwie ...* .

Na podstawie art. 42 ust. 1 ustawy o bezpieczeństwie ..., zobowiązuje się Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe do zrealizowania następujących zaleceń:

- 1) zapewnienie wykonywania zadań z zakresu ratownictwa górskiego wyłącznie przez osoby spełniające ustawowe wymagania dla ratownika górskiego;
- 2) wprowadzenie nadzoru nad ważnością uprawnień ratowniczych ratowników górskich, w szczególności nad aktualnością zaświadczeń o ukończeniu kursu w zakresie kwalifikowanej pierwszej pomocy i uzyskaniu tytułu ratownika;
- 3) wydzielenie sprzętu specjalistycznego, środków transportu i łączności przeznaczonych do ratownictwa górskiego z ogółu sprzętu, będącego w dyspozycji stowarzyszenia;
- 4) dostosowanie zasad nadawania uprawnień ratowniczych z zakresu ratownictwa górskiego i narciarskiego do przepisów *ustawy o bezpieczeństwie ...*;
- 5) niezwłoczne założenie i prowadzenie jednolitego rejestru działań ratowniczych zawierającego dane, o których mowa w art. 7 ust. 3 ustawy o bezpieczeństwie...;
- 6) sprawowanie nadzoru nad rzetelnością prowadzonej dokumentacji działań ratowniczych, w tym dokonywanie weryfikacji rodzaju działań ratowniczych utrwalanych w tej dokumentacji, w taki sposób, by obejmowała ona jedynie działania ratownicze podejmowane w górach;
- 7) rozważenie określenia zasad dokumentowania realizacji przez podmiot kontrolowany działań związanych z ujawnianiem nadzwyczajnych zagrożeń oraz procedury powiadamiania o ich wystąpieniu i postępowania z przyjętym zgłoszeniem w tej sprawie.

V. POUCZENIE

Zgodnie z art. 42 ust. 2–4 ustawy o bezpieczeństwie..., w terminie 7 dni od dnia otrzymania protokołu kontroli podmiot uprawniony do wykonywania ratownictwa wodnego objęty kontrolą może wnieść do kontrolującego na piśmie umotywowane zastrzeżenia do protokołu kontroli, w tym do sformułowanych wniosków i zaleceń, lub podpisuje protokół kontroli.

Zgłoszone zastrzeżenia kontrolujący może uznać za zasadne, zmieniając lub uzupełniając protokół kontroli, albo uznać je za niezasadne i przekazać stanowisko podmiotowi uprawnionemu do wykonywania ratownictwa górskiego objętemu kontrolą. Zastrzeżenia wniesione po terminie, przez osobę nieuprawnioną lub bez zachowania formy pisemnej pozostawia się bez rozpatrzenia.

W przypadku uznania zasadności zastrzeżeń zmieniony lub uzupełniony protokół kontroli zostaje przekazany ponownie do podpisania podmiotowi uprawnionemu do wykonywania ratownictwa górskiego objętemu kontrolą.

W myśl art. 43 ust. 1 i 2 ww. ustawy podmiotowi objętemu kontrolą przysługuje prawo odmowy podpisania protokołu kontroli i złożenia kontrolującemu, w terminie 5 dni od dnia jego otrzymania pisemnego wyjaśnienia przyczyn odmowy. Odmowa podpisania protokołu kontroli nie wstrzymuje realizacji wniosków i zaleceń pokontrolnych.

Podmiot uprawniony do wykonywania ratownictwa górskiego objęty kontrolą, w terminie 30 dni od dnia otrzymania protokołu kontroli lub stanowiska kontrolującego, o którym mowa w art. 42 ust. 3 ww. ustawy, lub poprawionego protokołu kontroli zawiadamia ministra właściwego do spraw wewnętrznych o wykonaniu wniosków i zaleceń pokontrolnych zawartych w protokole kontroli lub o przyczynach ich niewykonania.

Zgodnie z art. 5 ust. 4 pkt 2 ustawy o *bezpieczeństwie...*, minister właściwy do spraw wewnętrznych, w drodze decyzji administracyjnej, może cofnąć zgodę na wykonywanie ratownictwa górskiego, jeżeli podmiot, któremu taka zgoda została udzielona, nie usunął w wymaganym terminie nieprawidłowości mających istotny wpływ na wykonywanie ratownictwa górskiego stwierdzonych protokołem kontroli.

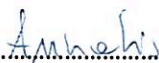
* * *

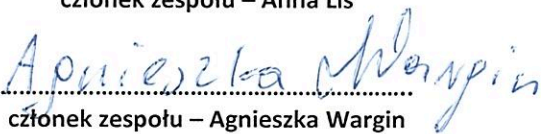
Z kontroli sporządzono protokół w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach:

Egz. Nr 1 – Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe

Egz. Nr 2 – a/a

.....
członek zespołu – Marcin Pańtak

.....
członek zespołu – Anna Lis

.....
członek zespołu – Agnieszka Wargin

PREZES
Zarządu Głównego GOPR

Jan Łuszczewski

NACZELNIK GOPR

Jacek Dębicki

.....
pieczęć i podpis kierownika podmiotu kontrolowanego

Zapoznałem się

DYREKTOR
Departamentu Ochrony Ludności i Zarządzania Kryzysowego
Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji

.....
Andrzej Świderek